

De Proostkoerier

10e jaargang nr. 3 - september 1995

Herenweg te Wilnis omstreeks 1935

Historische Vereniging "De Proosdijlanden"

De Proostkoerier

10e jaargang no. 3
september 1995

Redactie-commissie:

A. Hagen
J.P.M. Toll
F.J. de Wit

Redactie-adres:

J.P.M. Toll
Conincksmeer 20
3645 WG Vinkeveen
tel. 0297-264422

Afdeling bibliotheek &
documentatie:

vacant

BIJ DE VOORPLAAT:

Een prentbriefkaart uit ongeveer het jaar 1935. We zien hierop een gedeelte van de Herenweg in Wilnis in de richting Mijdrecht. De Kniggebrug is pas vernieuwd ter vervanging van een houten ophaalbrug. Deze brug werd later vernoemd naar wethouder Knigge die verderop langs de weg in de villa 'Rustenburg' woonde. Door het droogmaken van de polder Wilnis-Veldzijde had de ophaalbrug in die tijd reeds zijn functie verloren. Rechts over de brug staat het café 'Biljart'. Het café werd achtereenvolgens beheerd door K. Breure, Bertus

Driehuis, Klaas Pos en als laatste door de familie Pel. Het was de thuisbasis voor één van de zes ijsclubs in Wilnis. In het witte huis, midden op de foto, is thans de winkel van W.W. Smets gevestigd.

INHOUDSOPGAVE

pag.	artikel
2	Bij de voorplaat
3	Van de voorzitter
3	Welkom nieuwe leden
3	Verslag ledenvergadering
5	Het recht van de dertiende penning III
7	De Rooms-Katholieke kerk St. Johannes de Doper
10	Uit de notulen v.d. raad -1880
11	Heemschut
12	De geschiedenis van Dorpsstr. 29
14	De dokterswoning in de Dorpsstraat
16	De Ronde Venen en de Tsjechische gemeente Kolin
19	Gids voor Vinkeveen/Waverveen
24	Doktersdeclaratie uit 1929

INLEVERDATUM PROOSTKOERIER

De sluitingsdatum kopy voor de vierde aflevering is: dinsdag 14 november 1995.

Nummerwijziging per 10 oktober 1995

Met ingang van 10 oktober a.s. zullen de netnummers en abonneenummers in onze gemeenten veranderen. In dit nummer van "De Proostkoerier" hebben wij reeds de vernieuwde telefoonnummers opgenomen.

De verantwoording voor de inhoud van de artikelen berust bij de auteur.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen zonder toestemming van de redactie is niet toegestaan.

Van de voorzitter

MONUMENTENZORG

De monumentenzorg begint in de gemeente De Ronde Venen werkelijk een "Z O R G" te worden. De school aan de Dorpsstraat in Wilnis is door brand ten gevolge van blikseminslag totaal en mogelijk onherstelbaar verwoest. Op de M.I.P.-lijst was dit gebouw hoog gekwalificeerd.

Daarnaast wordt het "Doktershuis" in Mijdrecht ernstig bedreigd. Door het gemeentebestuur is een sloopvergunning afgegeven, hoewel door o.a. de Bond Heemschut was aangedrongen om dit monument op de rijkslijst te doen plaatsen. Het college is hier echter niet op ingegaan. Alhoewel met de afbraak reeds een begin is gemaakt, is er toch een sloopverbod opgelegd. In de komende tijd zal nu door de gemeenteraad een advies moeten worden gegeven omtrent het behoud van deze panden. Elders in dit blad is een artikel opgenomen omtrent deze zaak.

Intern zijn op persoonlijke titel

besprekingen gestart om te komen tot de vorming van een organisatie die een klankbord kan zijn voor de bevolking ter bescherming van monumenten en andere monumentale structuren. Zodra hierover meer bekend is zullen wij de leden nader informeren. Overigens kunnen personen, die zich daadwerkelijk willen inzetten voor de monumentenbescherming, contact opnemen met de voorzitter.

CURSUS PALEOGRAFIE

De cursus 'Paleografie' gaat op donderdag 21 september 1995 van start. Tot op heden, eind augustus, hebben zich negentien cursisten aangemeld. Wij wensen de cursisten veel genoegen toe.

BIBLIOTHECARIS

Helaas heeft zich nog niemand gemeld voor de functie van bibliothecaris als opvolger van de heer Th. De Schrijver. Voor hen die belangstelling hebben voor boeken en graag snuffelen bij antiquariaten is dit een interessante bezigheid. Er is bovendien een budget om tot aanschaffing van boekwerken over te gaan. Wij

denken voor het vervullen van deze functie aan iemand die daarvoor de tijd, hoewel gering, wil en kan vrijmaken. Belangstellenden kunnen zich in verbinding stellen met de voorzitter of met één van de bestuursleden.

WELKOM AAN NIEUWE LEDEN

Het afgelopen kwartaal heeft opnieuw een groei van het ledenbestand te zien gegeven. Met vreugde kunnen wij daarom de onderstaande nieuwe leden verwelkomen.

A.S. Blommestijn - van Veen	De Hoef
H.W.M. Butink	Wilnis
T.P. Buwalda	Mijdrecht
S.M. van Diemen	Mijdrecht
A. Hoogendoorn	Mijdrecht
mevr. J. Kranenburg-Korver	Mijdrecht
W. Oudshoorn	Vinkeveen
J. Roeleveld	Waverveen
A.C. Strijk	Mijdrecht
J.P.E. Verburg	Mijdrecht

Allen VAN HARTE WELKOM in onze vereniging.

Verslag ledenvergadering

Verslag van de gehouden leden-jaarvergadering op donderdag 11 mei 1995 in het Prinsenhuis te Mijdrecht. Aantal aanwezigen leden, inclusief bestuursleden: 37.

Afwezig met kennisgeving: dhr. J.C. Dalmeijer, dhr. F. de Wit, dhr. F.P. Buwalda, mevr. P.I. Pieper, mevr. M. Schaeffer, mevr. B. van Tol.

De heer P. C. Grundmann, voorzitter, heet iedereen hartelijk welkom. Hij geeft een toelichting op het gebruik van het lokaal in het Prinsenhuis. Dit wordt met toestemming van de gemeente onderverhuurd aan de Stichting Vluchtelingenwerk De Ronde Venen. De ledenavond van de vereniging wordt nu gehouden in de

studie-ruimte van het gemeente-archief. Daardoor stond het lokaal in de week leeg en daarin is nu verandering gekomen, en verbetering.

HET VERSLAG VAN DE LEDENVERGADERING VAN 1 NOVEMBER 1994

Het verslag heeft ter inzage gelegen in de studie-ruimte van het gemeente-archief. Het verslag wordt vastgesteld.

Het jaarverslag over het jaar 1994.

Het verslag heeft ter inzage gelegen in de studieruimte van het gemeente-archief. Het verslag wordt voor kennisgeving aangenomen.

Bespreking van de jaarrekening 1994 en de begroting voor 1995.

Aan de hand van sheets en projectie op de muur, wordt een toelichting op de cijfers gegeven. De jaarrekening en de begroting worden goedgekeurd en vastgesteld. Onder andere door ziekten en andere omstandigheden is de kascontrole commissie nog niet bijeen geweest om de boeken te controleren. Het bestuur biedt hiervoor verontschuldigen aan.

Met behulp van een projectie wordt een toelichting gegeven op het bestuursbeleid. Dit beleid wordt positief gewaardeerd en zal dus voortgang vinden.

BESTUURSVKIEZING

Als nieuw lid wordt voorgesteld de heer J.C. van Kooten. Tevens wordt de heer Van Kooten voorgedragen als bestuurslid met als verantwoordelijkheid de werkgroep 'Opgravingen'. Met een applaus en bij acclamatie wordt Van Kooten bestuurslid van de vereniging.

Peter van Golen wordt eveneens bij acclamatie herkozen als bestuurslid van de vereniging.

De stichting "Op Hoop van Zegen" te Vinkeveen, behorende het Veenmuseum te Vinkeveen, en de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' willen samen een beheersinstituut oprichten voor het beheer en de exploitatie van een regionaal museum en een veenmuseum.

Het bestuur van de vereniging zal leden of anderen verzoeken op persoonlijke titel zitting te nemen in het bestuur van de nieuwe stichting om daarin de Historische Vereniging te vertegenwoordigen.

Het bestuur verzoekt de leden om toestemming om bovengenoemd voorstel uit te werken en uit te voeren. Het voorstel wordt met algemene stemmen aangenomen. De voorzitter dankt de vergadering voor het vertrouwen.

Rondvraag: Gevraagd wordt of het mogelijk is de jaarstukken van de penningmeester en de secretaris op te vragen voor nadere studie. Dit is mogelijk.

Niets meer aan de orde zijnde dankt de voorzitter de leden voor de belangstelling en nodigt de leden uit op een kopje koffie met koek.

Na de pauze volgde een buitengewoon spannend verhaal over belastingen in de Proosdij van Sint Jan en het belang daarvan voor de Poorters van Amsterdam door de heer K. Verkerk.

Het recht van de dertiende penning III

door Hans Toll

In de twee voorgaande stukken over de dertiende penning heb ik verteld wat het begrip 'handwissel' inhoudt en heb ik de oudste tot nu toe bekende mededelingen besproken aan de hand van twee oorkondes.

In dit deel komt de dertiende penning aan de orde, een bijzondere vorm van handwissel.

Nu komt er, na de in het vorige hoofdstuk besproken vorm van handwissel, in het Nedersticht nog een aparte vorm van handwissel voor. Hij verschilt in drie opzichten van de gewone vorm:

- er is bij deze casuele verplichting geen sprake van een vastgesteld bedrag;
- het te betalen bedrag wordt berekend over de getaxeerde waarde van de grond en niet over de verkoopprijs; het is een evenredig deel van de waarde van die grond en wel het een-dertiende deel;
- deze handwissel is alleen verschuldigd bij overdracht onder de levenden.

De oudste beschrijving van het recht van handwissel als dertiende penning komt voor in een conclusie van dupliek die op 16 juli 1535 genomen is door de procureur Paulus van Maseick, optredende voor een aantal inwoners van Abcoude in een proces, dat aangespannen was door de Deken en het Kapittel van Sint Pieter ⁴⁹⁾:

LATIJNSE TEKST

“Et talis consuetudo inilitur sequitate. Nam ille, qui percepit hantwissel hoc jus

habet, quod quotiescunque bona talia venduntur tenentur emptores denunciare domino sub poena perditionis rei infra sex hebdomadas venditionem et pretium, et tunc dominus, qui habet jus de hantwissel, potest pro eodem pretio retinere. Si autem noluerit retinere poterit. Si velit infra sex hebdomadas facere, proclamal in ecclesia parochiali sub qua bona vendita consistunt, an aliquis velit plus solvere voluerit credit ejus lucro. Et de constitudo pretio semper recepit decimum tertium nummum et sic in effectu solvitur decima proprietas fundi toties quoties alienatur fundus.”

VERTALING

Hij die het recht van handwissel heeft, moet door de kopers van iedere overdracht op de hoogte worden gesteld. Gedurende zes weken kan hij zich beraden of hij al of niet wil naasten. Besluit hij tot naasting, dan kan hij nog binnen zes weken in de parochiekerk laten afroepen, of er iemand meer voor wil bieden. Indien dit het geval is, dan is de winst voor de tot handwissel gerechtigde. Bovendien krijgt hij steeds - wanneer hij niet ten eigen

bate naast - de penning dertien van de koopprijs, zodat hem toch, telkens als de grond verkocht wordt ongeveer het tiende deel van de waarde daarvan betaald wordt.

Viereneenhalve eeuw later, op 1 september 1965⁽²⁰⁾ deden de opvolgers van de ambachtsheren een dagvaardiging uitgaan, stellende:

"dat zij tezamen zijn de enige eigenaren en gerechtigden tot het recht van de handwissel op de grond, liggende onder Vinkeveen, zijnde een reeds vóór de invoering der wetgeving van 1838 hier te lande erkend zakelijk recht, uit kracht waarvan aan de gerechtigden toekomt de dertiende penning van de prijs, voor welke de gronden, liggende onder Vinkeveen, verkocht worden, die hun moet worden betaald door de kopers, die gehouden zijn binnen zes weken na de koop hun daarvan kennis te geven, alles op verbeurte ten behoeve van de heffers der schuldpllichtigheid van de eigendom van de door kopers gekochte grond. Behoudens enkele bekortingen blijkt er na vier eeuwen in de bewoordingen weinig veranderd te zijn. De bevoegdheid van de ambachtsheer om bij openbare

aankondiging in de parochiekerk een hoger bod uit te lokken is verdwenen. Reeds in 1535 was dat facultatief en het zou tegenwoordig, na het verdwijnen van de gewoonte om aankondigingen in de kerk te doen, weinig praktische betekenis hebben.

Belangrijker echter is dat over het naastingsrecht nu niet meer wordt gerept, alsook de door eisers uit welbegrepen eigenbelang aangebrachte retouche, welke hen van 'ambachtsheren' heeft gemaakt tot eigenaren van een reeds vóór 1838 'erkend zakelijk recht'. Het een hangt natuurlijk met het ander samen: ambachtsheren hadden na de Bataafse Omwenteling en hetgeen daarop volgde geen been meer om op te staan, zoals menigeen die zijn heerlijk recht trachtte te handhaven heeft moeten ervaren. Zo de Heer van Demmerik en Papekop die vergeefs op grond van zijn naastingsrecht de vervangende handwissel trachtte te innen²¹'. Het recht van handwissel als dertiende penning was een zo kenmerkend heerlijk recht voor de heerlijkheden Abcoude, Vinkeveen met Demmerik, Kamerik en den Houdijk, dat dit recht bij ieder geschil afzonderlijk werd genoemd en de genoemde heerlijkheden zelfs daaraan hun naam van 'dertiende penning-gerechten' ontlenen.

Noten:

19. *Archief van SintPieter, no. 805*

(*vidimus is van nov. 1648*)

20. *Hardenberg, Handwissel, 31*

21. *Ibidem, 32*

BESTUUR van Historische Vereniging DE PROOSDIJLANDEN

opgericht 20 september 1984

Voorzitter:	P.C. Grundmann	
Monumentenzorg	Wilnis	tel. 0297-281578
Secretaris	P.A. van Golen	
Heemkunde en tentoonstellingen	Vinkeveen	tel. 0297-261672
	Postadres:	
	Postbus 65	
	3648 ZH Wilnis	
Penningmeester	Mevr. B. van Tol - Burgers	
	Wilnis	tel. 0297-284213
Vice-voorzitter	H.J. Röling	
genealogie en paleografie	Mijdrecht	tel. 0297-561474
2de secretaris	Mevr. M. Th. Pietersen - Mourits	
externe activiteiten	Wilnis	tel. 0297 - 282462
2de penningmeester	N.van Beek	
ledenadministratie	Wilnis	tel. 0297-284234
Bibliotheek en documentatie	A. Hagen	
	Mijdrecht	tel. 0297-287550
De Proostkoerier	J.P.M. Toll	
	Vinkeveen	tel. 0297 - 264422
Veenmuseum	M. Kroon	
	Vinkeveen	tel. 0297 - 263606
Archeologie	J.C. van Kooten	
	Mijdrecht	tel.0297-285236

Lidmaatschap: f. 30,— per jaar

Bankrelatie: RABOBANK, Mijdrecht, rek.nr. 36.96.18.505

giro bank: nr. 283067

Adres: GEMEENTE-ARCHIEF, Croonstadtdlaan 1 1 1, Mijdrecht

Adres: PRINSENHUIS, Prinses Wilhelminalaan 31, Mijdrecht

De Rooms-Katholieke kerk St. Johannes de Doper te Mijdrecht-Wilnis

door JM. Klijn

Eén van de weinige monumenten die de gemeente De Ronde Venen rijk is, is de Rooms-Katholieke kerk St. Johannes de Doper Mijdrecht-Wilnis. De in 1875 op de grens van Mijdrechten Wilnis gebouwde kerk, die in 1976 werd opgenomen in het Register van Beschermden Monumenten, werd na de bouw tweemaal grondig gerestaureerd. Momenteel wordt deze kerk opnieuw gerestaureerd; een aanleiding om ons eens wat meer te verdiepen in de vaak bewogen geschiedenis van de Rooms-Katholieke kerk te Mijdrecht-Wilnis.

De eerste vermelding van een kerk in Mijdrecht dateert uit 1216. In een oorkonde van Paus Innocentius III, gericht aan de deken en de kanunniken van het kapittel van St. Jan te Utrecht, neemt hij een aantal bezittingen van het kapittel onder zijn bescherming, waaronder het dorp "Midrecht" met kerk. In 1275 wordt deze kerk, evenals de kerk te Oudhuizen (Wilnis), aangeslagen voor de tienden ten behoeve van de kruistochten. Hieruit blijkt dat de financiële middelen van beide kerken niet onaanzienlijk moeten zijn geweest. Het feit dat Mijdrecht in deze tijd toebehoorde aan het kapittel van St. Jan zien wij nog weerspiegeld in het gemeentewapen van Mijdrecht; een wit lam (het Lam Gods, symbool van Johannes de Doper) met een kruisvaardersvlag.

Tot aan de hervorming is er niet veel bekend over de kerken in Mijdrecht en Wilnis. In 1323 heeft Willem III, graaf van Holland, een conflict over dijkherstel met de Utrechtse kapittels. Tijdens dit

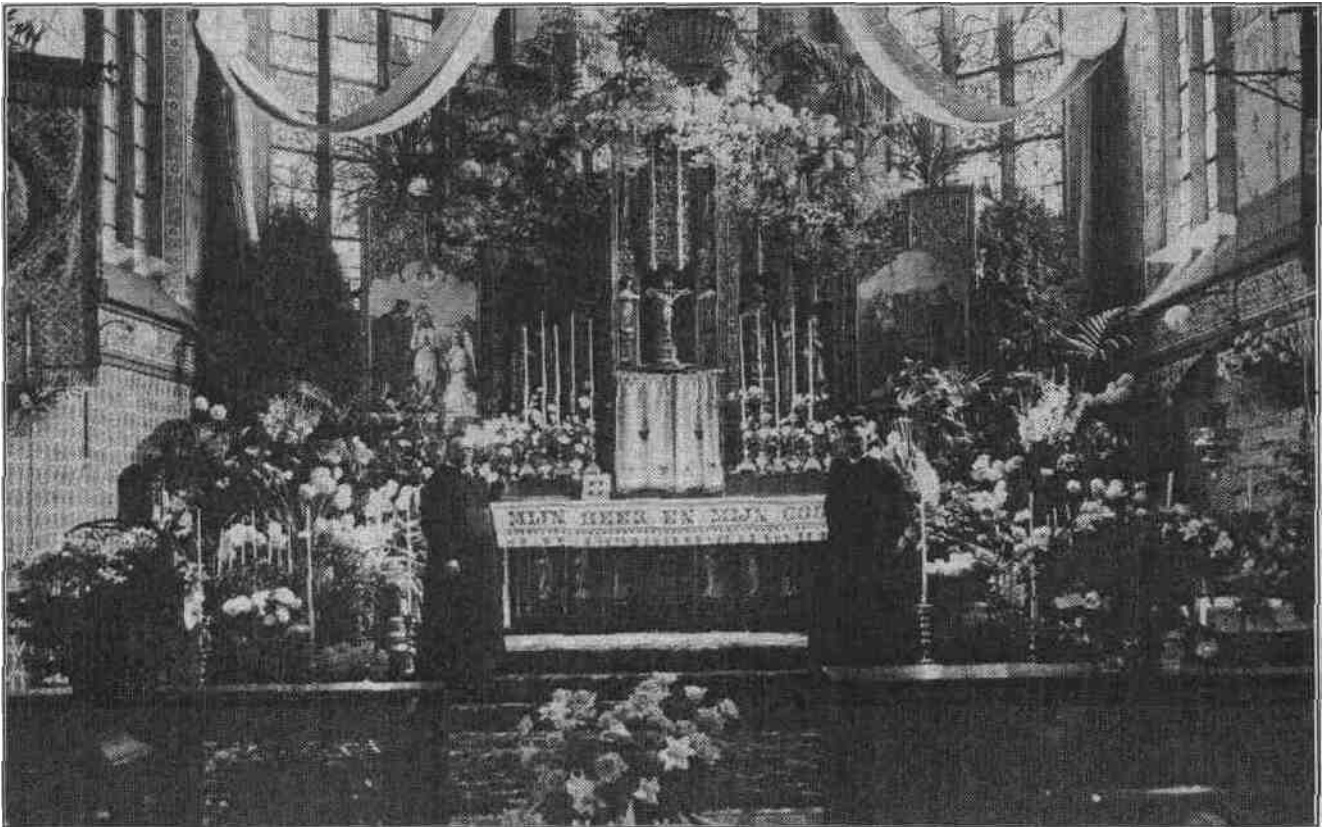
conflict wordt Mijdrecht geheel platgebrand, waarschijnlijk ook de kerk. In 1467 is deze echter weer in volle bloei, wanneer zij rijkelijk wordt begiftigd door Gijsbrecht van Nijenrode en zijn gemalin Eleonore van Borselen.

Na het concilie van Trente (1563), dat de katholieke hervorming moest inluiden, werden op last van koning Filips II overal in het land kerkvisitaties gehouden. In Mijdrecht en Wilnis gebeurde dit op 6 juni 1567 door heer Johan van Renesse, kanunnik en officiaal van de Proost en Aartsdiaken van St. Jan. De pastoors van zowel Mijdrecht, Hendrik Jansz. Cronenberch, als van Wilnis, Wichers Janssen, kwamen er in zijn verslag niet zo gunstig af. Zij waren echter niet de enigen; de verslagen van de kerkvisitaties schetsen een beeld van een verslakte leiding van de katholieke kerk.

De jaren tussen 1573 en 1578 zijn onrustige tijden in het West-

Utrechtse gebied, dat afwisselend wordt geteisterd door de Spaanse overheerser vanuit Utrecht en de Geuzen vanuit Amsterdam. Vele priesters nemen in die tijd de wijk naar het zuiden, dat nog geheel onder het bewind van de Spanjaarden staat. In deze tijd is de streek bijna geheel aangewezen op de nog in Abcoude aanwezige priesters. In juni 1580 wordt door de Staten van Utrecht een algemeen verbod uitgevaardigd op de openbare uitoefening van het rooms-katholieke geloof.

Dit verbod heeft echter nooit het katholieke geloof in zijn geheel kunnen uitbannen. Integendeel, als in 1593 op last van de hervormde overheden opnieuw kerkvisitaties worden gehouden, is de Wilnise pastoor Wichers Janssen al weer op zijn post en is in Mijdrecht de pastoor Antonius Godefridus actief. Lang zullen zij echter niet stand hebben kunnen houden, zodat rond 1600 een periode intrad waarin in Mijdrecht en Wilnis geen vaste pastoor aanwezig was. In

Pastoor van de Pavert en kapelaan Bolscher bij gelegenheid van het 25-jarig priester feest van pastoor van de Pavert in 1932

1592 werd Sasbout van Vosmeer door de paus met het toezicht op de missie in de noordelijke Nederlanden belast. Onder zijn leiding trokken er missionarissen door het land. In de Ronde Venen waren dit Walter Keyting, opererend vanuit de Catharijnepoort te Utrecht, en Adriaen van Oirschot, pastoor van de Geertekerk te Utrecht. Zij hielden hun samenkomsten meestal in Waverveen. Hun missie was niet zonder succes, waardoor in deze streek het officiële hervormde geloof jarenlang zelfs moeite heeft moeten getroosten om in stand te blijven.

Hoewel het katholieke geloof dan nog steeds officieel verboden is, beginnen vanaf circa 1630 weer rooms-katholieke priesters zich vast te vestigen in Mijdrecht en Wilnis. Zij hielden hun missen in

zogenaamde schuur- of schuilkerken; kerken die aan de buitenkant niet als kerk herkenbaar waren. Volgens overlevering stond de kerk te Mijdrecht op Bozenhoven, tegenover de huidige Rabobank, aan de weteringkant. Er waren nauwe banden tussen de katholieke bevolking van Mijdrecht en Wilnis, die gezamenlijk één pastoor hadden. Vanaf 1703 is er sprake van de Rooms-Katholieke statie Mijdrecht-Wilnis met Hermanus Vlaam als pastoor.

Vanwege de toenemende onderhoudskosten van beide schuurkerken, richt in 1780 de toenmalige pastoor Johannes van Engelen een verzoek aan de Staten van Utrecht tot het bouwen van een gemeenschappelijke kerk te Driehuis, op de plaats van de huidige pastorie. Het verzoek wordt inge-

willigd en in 1782 kan de nieuwe kerk in gebruik worden genomen. Pas in 1828 wordt de kerk onder pastoor Comelis Hontvorst van een torenkoepel voorzien. Afbeeldingen van de kerk, met of zonder torenkoepel, zijn helaas niet bekend. Verweerd (1) geeft op basis van overlevering tekeningen van het gebouw en interieur van de kerk. De auteurs van 'Mijdrecht, meer dan veen alleen' (3) trekken één en ander hiervan in twijfel, zich baserend op het bestek van een verbouwing in de kerk in 1828. Zij vermoeden dat de kerk sterke gelijkenis vertoonde met de oude katholieke kerk te Woerden.

Door het toenemende aantal parochianen en de wederom sterk toegenomen onderhoudskosten worden er onder pastoor Lonink (1842 -1869) reeds plannen

gemaakt voor de bouw van een nieuwe kerk. Maar door geldgebrek en onenigheid tussen het Mijdrechtse en Wilnise deel van de parochie, slaagde zijn opvolger Hermanus Henricus Kanne er pas in 1875 in de bouw van de nieuwe kerk in gang te zetten.

De kerk werd ontworpen door Alfred Tepe, een Nederlands architect, geboren in Amsterdam 1840 en overleden in Düsseldorf 1920. Hij studeerde in Berlijn en vestigde zich in 1872 in Utrecht. Daar werd hij lid van het St. Bernardusgilde, dat onder leiding stond van de Utrechtse kapelaan van de Catharijnekkerk Gerard van Heukelum. Zij waren een voorstander van de neo-gotisch bouwstijl. Naast de kerk te Mijdrecht ontwierp Tepe onder andere de St Nicolaaskerk te Jutphaas (1873), de St. Willibrorduskerk te Utrecht (1877), de H. Hartkerk te Vinkeveen (1883) en de H. Hartkerk te Maarssen (1885).

Ook de kerk in Mijdrecht is in de neo-gotische stijl gebouwd en is een zogenaamde hallenkerk, dat wil dat, in tegenstelling tot het basilicale type, de zijbeuken tot dezelfde hoogte zijn opgetrokken als het middenschip, waardoor de bovenlichten in het middenschip komen te vervallen. De bouw werd aangenomen door aannemer Peters voor een bouwsom van fl 96.000,-. De aanvang van de bouw was op 16 maart 1875, die snel en voorspoedig verliep,

zodat pastoor Kanne de kerk in de kerstnacht van 1875 in gebruik kon nemen. De kerkconsecratie (inzege-ning) vond plaats op 29 juni 1876 door Mgr. A.I. Schaepman, de Aartsbisschop van Utrecht.

Er treedt een relatief rustige periode in. Na de dood van pastoor Kanne in 1899 volgen achtereenvolgens de pastoors Besselink (1899 -1911), Beverborg (1911-1919) en Heerschop (1919 -1928) hem op. In 1928 doet pastoor Theodorus van de Pavert zijn intrede in Mijdrecht en hij zal al zijn voorgangers in de lengteduur van

Drie nieuwe klokken voor de kerk in 1947, v.l.n.r. kapelaan Boerstal, pastoor v.d. Pavert, ? Oostrum, koster A. Hogenes, ? van Dijk, ??

hun pastoraat overtreffen. Hij viert in Mijdrecht-Wilnis zijn 25-, 40-, 50- en 60-jarige priesterfeest en als hij in 1968 op 85-jarige leeftijd afscheid van de parochie neemt, is hij 40 jaar pastoor van Mijdrecht-Wilnis geweest.

Onder pastoor Van de Pavert wordt de kerk voor het eerst grondig gerestaureerd. In 1935 bleek dat een ernstige verzakking van het kerkgebouw dreigde, terwijl de toren al

reeds ernstig overhelde, zodat de verbinding tussen toren en gebouw begon te scheuren. Rond het gebouw en in het torengedouw werden in totaal 230 palen geheid, waarover betonnen balken werden aangebracht die het gebouw moesten steunen. De hele operatie kostte f 60.000,-.

In 1943 werd door de Duitse bezetters de luidklok voor versmelting uit de toren verwijderd. Na de oorlog liet pastoor Van de Pavert er geen gras over groeien en bestelde er drie nieuwe voor in

de plaats, die op 2 februari 1947 werden ingewijd. In 1951 werden er nieuwe gebrandschilderde ramen geplaatst, waarvoor de financiële middelen door de parochianen in tot spaarbusjes omgevormde Buisman-busjes bijeen gespaard werden.

In 1969, onder pastoor Kemperman, bleek het opnieuw nodig het kerkgebouw ingrijpend

te restaureren. Zo werd o.a. het metsel- en voegwerk van toren, kerk en pastorie hersteld of vernieuwd, de glas-in-loodramen hersteld, de muren behandeld voor vochtinwerking en de kerk opnieuw geveerd. De gehele restauratie kostte de parochie f 220.000,-.

Met ingang van maart 1995 wordt de kerk opnieuw gerestaureerd. Hierbij wordt o.a. aandacht besteed aan opnieuw het gevelmetselwerk en de glas-in-loodramen, de fundering en het interieur van de kerk. Naar verwachting is er voor deze restauratie een bedrag van circa f 2.000.000,- benodigd, waarvan meer dan de helft door de overheid wordt gedragen. Hopelijk is het echter een ieder na het lezen van dit artikel duidelijk dat de Rooms Katholieke kerk te Mijdrecht-Wilnis een belangrijk stukje geschiedenis vertegenwoordigt dat zeker niet verloren mag gaan.

Literatuur:

1. Verwoerd, C., "Kerkgeschiedenis van de parochie Sint Jan de Doper, Mijdrecht-Wilnis (1200 -1976)", Missiehuis Helden-Panningen, 1976.
2. Cauteeren, Drs. J. van, Kunneman, Drs. H., "Rooms-katholieke kerk", in: Bloed, A., Mur, L.R., Soest, H.W. van, "Van Wildernis tot Ronde Venen", 1984.
3. Bent, Drs EA.G. van den. Broek, Drs C.M.P.F. van den, "Mijdrecht, meer dan veen alleen", Vêwé Mijdrecht, 1985.
4. Brochure "Restauratie van ons Monument", uitgegeven door de restauratiecommissie en het kerkbestuur van de kerk H. Johannes de Doper Mijdrecht-Wilnis, 1995.

Bijlage I:

Pastors te Mijdrecht-Wilnis:

Wichers Janssen (Wilnis)	(ca. 1562 - 1598)
Hendrik Jansz. Cronenberch (Mijdrecht)	(-1582)
Frederik Hendrikse (Mijdrecht)	(1582 -1589)
Antonius Godefridus (Mijdrecht)	(1589 - ca. 1594)
Ludolfhus van Groeningen	(ca. 1638)
Lodulfus van Damme	(-1657)
Wijnandus van Meppelen	(1657 -1665)
Franciscus Beltjens	(1665 -1666)
Jacobus Vlugh	(1666 - 1703)
Hermanus Vlaam	(1703 -1732)
Theodorus de Cock	(1732 - 1732)
Theodorus van den Heuvel	(1732 - 1737)
Nicolaas Galeani	(1737 -1761)
Nicolaas Joannes Hooft van Huisduinen	(1761 -1779)
Johannes van Engelen (l 779	-1795)
Arnoldus Stanislaus van Lakerveldt (l 795	- 1827)
Comelius Hondvorst	(1827 -1830)
Henricus Joannes van Leek	(1830 -1842)
Christophorus Martinus Lonink	(1842 -1869)
Hermanus Henricus Kanne	(1869 -1899)
Joannes Franciscus Antonius Besselink	(1899 -1911)
Gerardus Joannes Beuerborg	(1911 -1919)
Joannes Heerschop	(1919 - 1928)
Theodorus Wilhelmus Martinus van de Pavert	(1928 - 1968)
Johannes Henricus Pohl	(1968 - 1969)
Antonius A. Kemperman	(1969 -1980)
H.G. Reling	(1980 - 1989)
G.M.J. van der Vegt	(1991 - heden)

Uit de notulen van de raad van Mijdrecht d.d. 21 augustus 1880.

Agendapunt 7

"Verzoek van WA. Snoeck, logementhouder te Mijdrecht, om een subsidie van f 60,— uit de gemeentekas voor het houden van een volksfeest op 1 september a.s. Gezien het advies van het dagelijks bestuur om dit verzoek niet toe te staan, als uitgaande niet van een commissie uit de burgers maar van een particulier, en wel van een logementhouder, en bovendien dat met het oog op de weinige werkzaamheden en het vooruitzicht, het voor de arbeidende klasse het niet geraden is volksfeesten te houden. De voorzitter en de leden Kiebert, Oudshoorn en Plooy voeren hiervoor het woord en merken daarbij op dat de tegenwoordige tijdsomstandigheden niet zijn geschikt te achten voor het houden van een volksfeest. Na sluiting van de beraadslaging wordt met algemene stemmen besloten het verzoek van de hand te wijzen."

HEEMSCHUT

door P.C. Grundmann

Het "Doktershuis" in de Dorpsstraat in Mijdrecht is de laatste tijd prominent in de publiciteit geweest. Eén van de organisaties die zich daarbij heeft gemanifesteerd is de Bond Heemschut. Velen zullen niet weten wat Heemschut is, wat hij doet en hoe hij werkt, terwijl deze Bond landelijk veel werk verzet. De Bond Heemschut, vereniging ter bescherming van cultuurmonumenten in Nederland, is reeds in 1911 opgericht. Het was oorspronkelijk een federatie van verscheidene organisaties en verenigingen die zich inzetten tegen het teloorgaan van cultuur-historische waarden. Hare Majesteit de koningin is beschermvrouwe van de Bond. Reeds in de beginjaren was er veel werk aan de winkel en dat is in de loop der jaren, ondanks de invoering van de Monumentenwet, niet veranderd. Voor de Tweede Wereldoorlog waren er geen rechtsmiddelen om de bescherming handen en voeten

te geven. Daarna kwamen er wetten die de Bond mogelijkheden verschafte om bescherming, waar nodig, af te dwingen. Dat dit veelvoudig gebeurt bewijst het gemiddeld aantal van honderdvijftig monumenten waarvoor jaarlijks met alle beschikbare wettelijke middelen moet worden gevochten, soms met succes, soms met grote teleurstellingen.

De Bond heeft landelijk een kleine tienduizend leden, waarvan er gemiddeld honderdvijftig als vrijwilliger actief zijn in de elf provinciale commissies. Het hoofdbestuur en het hoofdkantoor zijn gevestigd in Amsterdam. In elke provincie bestaat daarnaast een provinciale commissie die is samengesteld uit deskundigen, maar ook geïnteresseerden op het uitgestrekte gebied van de historische openbare ruimten. Deze commissies hebben zelfstandigheid van onderzoek en handswijze. Bovendien is bij elke commissie

een technisch adviseur werkzaam, veelal een restauratie-architect. Daarnaast hebben ook personen met juridische, kunst-historische en bestuurlijke achtergronden zitting. De commissies vergaderen maandelijks en behandelen dan alle bedreigde gevallen in de betreffende provincie. Indien juridische procedures moeten worden gevoerd door de Bond, die in monumentenzaken landelijk als belanghebbend is erkend, gebeurt dit door of met bijstand van het hoofdkantoor in Amsterdam.

Het algemeen bestuur van de Bond staat onder voorzitterschap van de heer J. Franssen. Directeur juridische en ruimtelijke zaken is de heer drs. J.P.J. van der Haagen. Het hoofdkantoor is gevestigd in het historische pand het 'Korenmeestershuis', Nieuwezijds Kolk 28, 1012 PV Amsterdam en is telefonisch bereikbaar onder nummer 020 - 622 52 92. De secretaris van de provinciale commissie is de heer E.P. Graafstal, tel. 030 - 94 08 73. Het leek mij nuttig om in ons blad een kleine uiteenzetting te geven over de Bond Heemschut, vooral ook als binnenkort een gemeentelijke monumentenlijst in procedure komt. Door de jarenlange ervaring is een grote deskundigheid aanwezig. Voor advies en bijstand kan men te allen tijde bij de Bond terecht.

De geschiedenis van Dorpsstraat 29

door Fred de Wit

Als het doktershuis in de Mijdrechtse Dorpsstraat nr. 29 wordt afgebroken, zal ook weer een nieuwe bestemming aan de grond worden gegeven. Historische grond met een rijk verleden. Want wij kunnen er met vrij grote zekerheid van uitgaan dat op de plek van deze woning, zoals opgravingen bij de panden aan de overzijde hebben uitgewezen, reeds vele eeuwen mensen hebben gewoond en gewerkt.

Hopelijk wordt onze historische vereniging in de gelegenheid gesteld om opgravingen te verrichten en hoe geweldig zou het dan zijn wanneer de gravers daar een ijzeren kist zouden vinden met de Mijdrechtse raadsnotulen uit de periode van burgemeester Verdam. Men vergaderde destijds in het Rechthuis, maar gemeentelijke stukken vertoefden vaak ook in de woning van de burgemeester. Soms heel zorgvuldig bewaard, soms minder goed, zoals blijkt uit een brief van de Staats-

raad Gouverneur van Noord-Holland aan de burgemeester van Waverveen (dat toen nog tot de provincie Noord-Holland behoorde) van 24 juni 1817, waarin deze wordt beschuldigd van "het uitleveren van papieren en kaarten, rakende de Heerlijkheid, van op eigen gezag, alle kisten, kasten en papieren uit het van ouds altoos bestaand hebbende regthuis, naar Uwe woning doen transporteren in een seizoen waarbij dezelve een gehele dag en nacht aan slegt

weder zijn bloot gesteld geworden, en daarna gedeeltelijk een prooy voor Uwe kinderen zouden zijn geworden, tot groote schade van U.E. Geb. en de gemeente". De oudst bekende eigenaar van de grond was dus Jacob Verdam, burgemeester van Mijdrecht vanaf 1821 en van Wilnis en Oudhuizen vanaf 1850. Sinds 1802 was hij gemeentesecretaris van Mijdrecht, welk ambt hij combineerde met diverse andere functies. Hoogstwaarschijnlijk heeft hij hier ook gewoond met

Het pand van dokter Van de Berg met op de voorgrond de nieuwbouw van "historische panden".

zijn gezin dat uit acht kinderen bestond. Zijn voorganger, Henricus Abraham van Doorn van Noordscharwoude, had het ernaast gelegen pand bewoond en dit was bij testament in het bezit gekomen van zijn schoonzuster Maria van Dijk, die gehuwd was met Albertus Jan Klaus, burgemeester van Wilnis. Tot 1845 is dit pand, het huidige perceel Dorpsstraat nummer 23 van J. Koedam, in het bezit gebleven van de familie Klaus. De burgemeesterswoning, welke voor die tijd waarschijnlijk ook als woonhuis van enige proosten had gefungeerd, heeft Jacob Verdam kennelijk nooit willen of kunnen kopen.

Jacob Verdam overleed op 15 december 1856, waarna volgens de kadastrale gegevens, zijn zoon Klaas Verdam, gemeentesecretaris van Mijdrecht, eigenaar werd van het pand. Dit pand was in 1846 afgebroken nadat aangrenzende grond was aangekocht van Hendrik van Beijeren, veenman te Mijdrecht. Deze moest tot gedwongen verkoop overgaan omdat hij de accijns die op turf geheven werd niet kon betalen. In 1864 vestigt dokter Daniël de Bruijn zich in Mijdrecht na het vertrek van dokter W. Koopman naar Epe. In 1868 wordt Daniël de Bruijn de nieuwe eigenaar van het pand Dorpsstraat 29. In die tijd werden er nog geen bouwvergunningen aangevraagd, dus de ouderdom van de dokterswoning is niet precies te traceren. Hoogstwaarschijnlijk is tussen 1868 en 1874 het toenmalige pand afgebroken om plaats te

Het huis van dokter Van de Berg.

maken voor de huidige dokterswoning. In 1878 werd het huis nog uitgebreid met een koetshuis en een stal. Het voor die tijd zeker kolossale pand zal op de straatarme Mijdrechtse inwoners grote indruk hebben gemaakt. Of dokter De Bruijn de bouw heeft kunnen bekostigen uit de inkomsten van zijn praktijk, valt te betwijfelen. Dit hoefde ook niet want hij had als enig kind een aardig kapitaal geërfd van zijn vroeg overleden ouders. Ook de echtgenote van dokter De Bruijn kwam uit een niet onbemiddelde familie. Na het kinderloos overlijden van Daniël de Bruijn verkocht zijn echtgenote, Wijnanda Sophia de Haan, in 1904 de woning aan Bernardus Hendricus van Ketel. Deze oefende zijn artspraktijk maar korte tijd in Mijdrecht uit, want in 1907 ging

het pand over in de handen van Maarten van der Hoeve, arts te Wilnis. Van 1918 tot 1920 was dokter Douwe Johannes van Bruggen, arts te Mijdrecht, eigenaar van het huis. Deze verkocht het aan dokter Jacob Baart de la Faille. In 1930 werd de praktijk en het woonhuis overgedaan aan dokter Christiaan Lodewijk van den Berg. Hij bleef, evenals dokter De Bruijn, zijn verdere leven in Mijdrecht en koos dus niet na enige tijd voor een praktijk elders. Ook toen hij de uitoefening van zijn praktijk had gestaakt, bleef hij in het huis wonen. Na zijn overlijden bewoonde zijn vrouw nog enige jaren het huis tot zij in 1994 overleed.

*Bronnen: Gemeentearchief Mijdrecht
Gemeentearchief Waverveen
Rijksarchief Noord-Holland
Rijksarchief Utrecht.*

De dokterswoning in de Dorpsstraat

door Fred de Wit

Als u dit artikel leest, is de voormalige dokterswoning in de Mijdrechtse Dorpsstraat gedeeltelijk aan de slopershamer ten offer gevallen. De gemeente heeft de sloopvergunning verleend en deskundigen schatten de kans dat het pand behouden blijft erg gering in.

Hiermee zal weer een karakteristiek pand uit de kern van Mijdrecht verdwijnen. In tegenstelling tot bepaalde buurgemeenten, zoals Abcoude en Loenen, bezit Mijdrecht niet veel panden uit de vorige eeuwen. Die paar oude panden die Mijdrecht wel had zijn de afgelopen 25 jaar gesloopt om plaats te maken voor gebouwen die wel aan de eisen van deze tijd voldoen. Zo verdwenen de voormalige burgemeesterswoning aan het Hofland, Het Groene Kruisgebouw, dat ooit als woonhuis was gebouwd, het woonhuis van de familie Plooy, gebouwd in Jugendstil, de winkel van Kockmann met één van de weinige voorgevels van de Amsterdamse school die buiten Amsterdam werd gebouwd, en het gemeentehuis. Alles moest wijken voor moderne panden. De huizen met een stoep, vroeger voorbehouden aan de gezeten burgerij, zoals de burgemeester, de dominee, de dokter, de notaris, de pastoor en het hoofd van de school, zijn praktisch allemaal verdwenen om plaats te maken voor de eenvormigheid van een dorpscentrum, waarin de gevels van Blokker, Zeeman, Bart Smit, Jamin, Albert Heijn en Hema de toon aangeven. In 1960 is het voormalige woonhuis van de

Mijdrechtse schout op het nippertje gered, toen de toenmalige eigenaar het huis wilde laten slopen omdat hij tegen de hoge restauratiekosten opzag. Thans bepaalt dit pand het aanzicht van het Raadhuisplein. De pastorie in Driehuis is onlangs gerestaureerd. Deze twee woonhuizen zijn op dit moment de enige welke wij aan een volgende generatie kunnen overdragen. De rest is verdwenen om plaats te maken voor "zakelijkheid en efficiency". Iemand die in het begin van de jaren zestig Mijdrecht heeft verlaten en nu voor het eerst terugkeert, zal de Dorpsstraat niet meer herkennen. Dan zal hij zich afvragen waar alles gebleven is! Waren al die panden de moeite van het bewaren waard geweest?

De burgemeesterswoning was verwaarloosd! Het dak lekte als een gieter en er waren onvoldoende sanitaire voorzieningen aanwezig. Het gemeentehuis voldeed niet meer aan de eisen van de tijd: ook hier lekte het dak, de ambtenaren zaten op de tocht en het gebouw was niet warm te stoken. Restauratie zou meer kosten dan nieuwbouw. De keus was daarom door de toenmalige raad gauw gemaakt. Van het Jugendstilhuis van de familie Plooy werd wel eens gezegd dat

het alleen opviel door zijn lelijkheid. Het Groene Kruisgebouw was voor een gezin onbewoonbaar en ook voor het kruiswerk bleek het niet meer geschikt. Geen van deze panden stond op de monumentenlijst of op de voorlopige monumentenlijst. Geld om deze panden op te knappen wordt van overheidswege niet verstrekt, omdat zij niet voldoen aan de criteria die hiervoor zijn aangelegd. Het enige dat deze panden gemeen hadden, was dat zij karakteristiek waren voor de lintbebouwing van Mijdrecht en weergaven hoe Mijdrecht er uit zag in de vorige, en het begin van deze eeuw. Tegen sloop valt in dit soort gevallen niets te doen omdat de wil tot behoud bij de plaatselijke overheid en bevolking, vaak ingegeven uit financiële overwegingen, ontbreekt. Zo is het ook met de voormalige dokterswoning.

Had het pand dan toch niet behouden kunnen blijven? Natuurlijk wel! Maar dan, ja, dan had de familie Van den Berg indertijd moeten ingaan op een serieus voorstel van iemand die het pand wilde kopen om het in de oude staat te laten en er een representatieve woning en kantoor van te maken. De familie weigerde om overigens respecta-

bele redenen, want oude bomen moetje niet verplaatsen. Het pand is de laatste jaren echter schromelijk verwaarloosd. Maar wie kan het oude mensen kwalijk nemen dat zij vreselijk tegen het opknappen van hun woning opzien? Erfgenamen kun je ook niet dwingen om in het huis van de ouders te gaan wonen. Restauratie van het huis zou tonnen gekost hebben boven de aankoopwaarde. Kortom, behoud van het pand voor particuliere bewoning zou alleen mogelijk geweest zijn wanneer iemand bereid zou zijn gevonden om er veel geld in te stoppen. Voor een goedkoper bedrag zou hij een prachtige bungalow kunnen bouwen met een parkeerplaats voor de deur en met een garage welke niet gebouwd is als koetshuis en in een

straat waarin geen rijverbod voor auto's geldt. Ook de exploitatie als kantoorgebouw zou veel geld kosten. Kortom..., als...! Helaas, het is anders gelopen! Een mecenas heeft zich niet over het pand ontfermd. Een zinvolle bestemming bleek niet mogelijk! Voor het doktershuis komen winkels in de plaats. Aangepast aan de bouwstijl zoals die vroeger in de Dorpsstraat was. Een pleister op de wonde. Waanzin! Een oud origineel huis wordt afgebroken om plaats te maken voor een historische imitatie. Een aantal instellingen, zoals de Bond Heemschut, Monumentenzorg, de historische vereniging De Proosdijlanden en particuliere personen hebben zich tegen de afbraak verzet. Ruim tien jaar is onze historische vereniging met

een groot aantal vrijwilligers bezig om op 'Open Monumentendag', via tentoonstellingen en voorlichtingsbijeenkomsten de bevolking voor het verleden te interesseren. Des te triester is het dat degenen die zich voor het gebouwde verleden inzetten, met desinteresse en onbegrip worden behandeld. Over een aantal maanden zullen we wel weer via advertenties in de plaatselijke pers attent gemaakt worden op de opening van een nieuw winkelpand. De voorzitter van de plaatselijke middenstand zal dan wel weer luid verkondigen dat deze zaak een verrijking is voor het Koopcentrum Mijdrecht! Nou ja, verrijking?

Dorpsstraat Mijdrecht - jaren 70. Links: Notariskantoor F.J.F. v.d. Heyden; daarnaast woonde N.J. Visser, kruidenier; daarnaast: Dr. C.L. v.d. Berg; rechts op de hoek: Frans Kockman, manufacturer.

De Ronde Venen en de Tsjechische gemeente Kolin

door Fred de Wit

Sinds enige jaren heeft onze gemeente een stedenband met de Tsjechische gemeente Kolin. Reden om in onze Proostkoerier ook even stil te staan bij de geschiedenis van Kolin.

Het raadhuis van Kolin aan het Marktplein. Links het "oude" raadhuis met 5 schilderijen welke de geschiedenis van Kolin uitbeelden, rechts het nieuwe raadhuis

Kolin is een stad met ongeveer hetzelfde aantal inwoners als onze gemeente en ligt zestig kilometer ten oosten van Praag. Van de oude stad is veel meer bewaard dan bij ons in Mijdrecht, Vinkeveen of Wilnis. In tegenstelling tot onze lintbebouwing heeft Kolin een rechthoekig stratenpatroon. Van oorsprong is Kolin een typische Duitse kolonistenstad uit de dertiende eeuw welke haar naam ook ontleent aan de Duitse invloed. Men spreekt dan ook van "Kolin nad Labem", Keulen aan de Elbe, in tegenstelling tot Keulen aan de Rijn. De dom, toegewijd aan Sint

Bartholomeus, staat in het centrum van Kolin en wordt beschouwd als een van de mooiste bouwwerken van Bohemen. Zoals bij veel oude gebouwen hebben ook bij deze kerk diverse verbouwingen en verfraaiingen plaatsgevonden. Het oudste deel van de kerk dateert uit de tweede helft van de dertiende eeuw. Grote branden in 1349 en 1796 hebben veel oorspronkelijks van de kerk verloren doen gaan. Op 15 maart 1945, vlak voor het einde van de Tweede Wereldoorlog, werd de dom door een bomaanval eveneens zwaar beschadigd. Aan de noordkant

gingen de prachtige glas-in-loodramen verloren. De kerk werd wel gerestaureerd, maar de communistische overheid verbood een restauratie met religieuze voorstellingen, zodat de ramen thans alleen maar gekleurde vlakken vertonen. Een brochure die met zeer veel moeite tot stand is gekomen vertelt uitvoerig de geschiedenis van deze prachtige dom waarop Kolin terecht trots is. Het museum, tegenover de kerk, ondergebracht in een eveneens oud gebouw, verhaalt van de geschiedenis van Kolin. Op een moderne en professionele wijze

wordt hieraan aandacht besteed. Als bezoeker word je wel even stil als je ziet dat men daar zoiets moois tot stand heeft kunnen brengen en dat wij in onze gemeente zelfs geen oudheidskamer kunnen realiseren. In het museum is ook aandacht besteed aan Jean Baptiste Gaspard Debureau, die leefde van 1796 tot 1848.

Geboren als kind van een Tsjechische moeder en een Franse vader, die in Kolin was achtergebleven als huursoldaat van het Oostenrijkse leger, staat hij bekend als één van de grootste 19de eeuwse pantomimespelers en bedenker van "Pierrot".

De Pruisische koning Frederik de Grote, een groot staatsman en veldheer, heeft aan Kolin echter geen prettige herinneringen bewaard. In 1756 begon hij, in bondgenootschap met Engeland, de Zevenjarige Oorlog tegen Oostenrijk, Rusland en Frankrijk. Op 18 juni 1757 werd hij echter door de Oostenrijkers bij Kolin verslagen. Op het slagveld zijn hiervan nog herinneringen aanwezig.

Ieder die het marktplein van Kolin bezoekt wordt direct getroffen door het raadhuis. Hoewel er ook andere opvallende gebouwen aan dit plein staan, valt

het onmiddellijk op door het torentje, de rijk versierde gevels en de bijzondere bouwstijl. Het raadhuis van Kolin bestaat uit twee gebouwen, elk met een eigen geschiedenis. Het is niet het oorspronkelijke raadhuis. Om onduidelijke redenen werd het oorspronkelijke raadhuis in

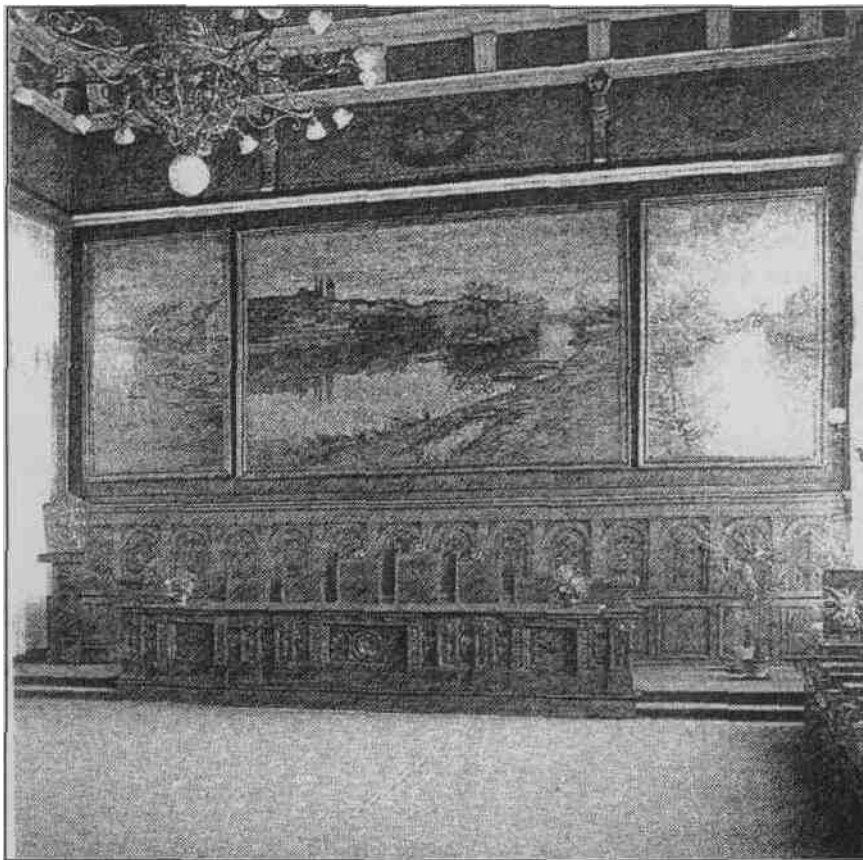

Het marktplein zoals het er omstreeks 1885 uitzag.

1494 verkocht en kocht men een nieuw patriciërshuis op de hoek van het marktplein en dit richtte men als raadhuis in. Deze woning behoorde aan een oude, rijke familie die reeds sedert geslachten in Kolin woonde. Hoewel het gebouw diverse verbouwingen heeft ondergaan zijn nog fragmenten uit die tijd in het huis aanwezig. Vanzelfsprekend werd het huis na de overname geschikt gemaakt als raadhuis. Er kwamen vergaderzalen en er werd zelfs een ruimte

tot gevangenis verbouwd. Omdat het huis een gebouw was waar bier mocht worden gebrouwen, werd er ook een brouwerij ingericht, waar de burenen, die geen eigen bierbrouwerij hadden, hun bier konden brouwen. In 1887 vond de laatste grote verbouwing plaats. Het gebouw

dat al lang niet meer zijn oorspronkelijk gotische vorm had, verkreeg hierbij een bijzonder mooi uiterlijk in de stijl van de Boheemse renaissance. Het aan de rechterkant gelegen raadhuisgebouw heeft eveneens een interessante geschiedenis. Het werd in 1606 aangekocht en ingericht als gemeentelijke herberg en wijnproeflokaal. In 1750 werd het, na een interne verbouwing, in gebruik genomen als kazerne van het stadsgarnizoen, omdat de inwoners

Raadzaal met de zetels van het dagelijks bestuur.

Hier worden ook huwelijken gesloten.

tatief gebouw waar de mensen uit Kolin trots op zijn. Sedert honderden jaren is het ook altijd nauw verbonden geweest met de geschiedenis van Kolin. Kolin heeft meer historische en architectonisch waardevolle gebouwen. Het gaat te ver en valt ook buiten ons bestek om hier uitvoerig op in te gaan.

De bedoeling van dit artikel is alleen om u in het kader van de doelstelling van onze vereniging globaal kennis te laten maken met de stad waarmee wij via een stedenband verbonden zijn.

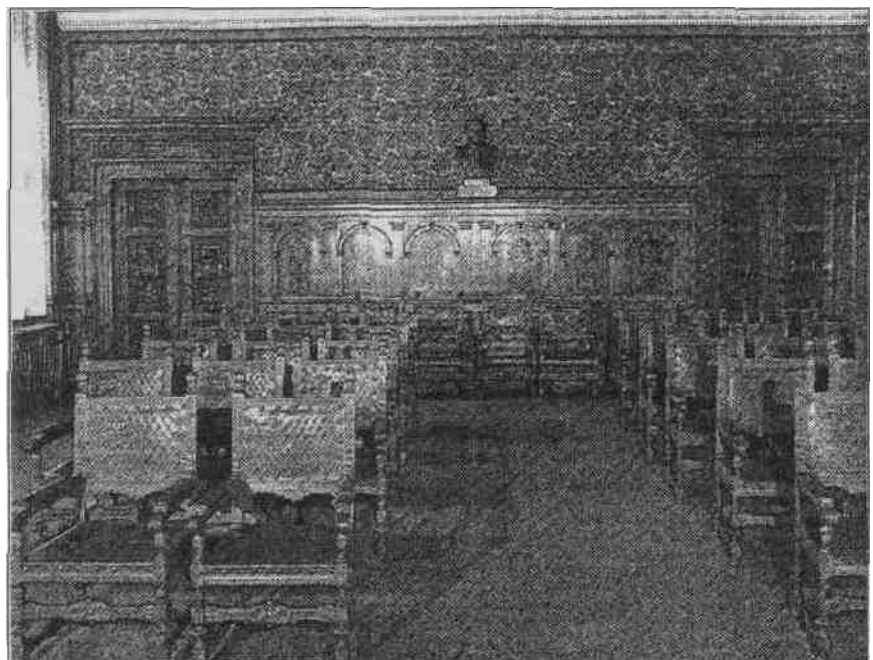
Bronnen:

*Gemeentearchieven stad Kolin
Ladislav Kamaryt*

genoeg kregen van de soldaten die bij hen steeds maar ingekwartierd werden. In diezelfde kazerne is op 31 juli 1796, een week na de grote stadsbrand, de reeds eerder genoemde Jean Gaspard Debureau geboren. Nadat de soldaten vertrokken waren heeft het gebouw nog enige tijd leeg gestaan, waarna het als school heeft dienst gedaan. In 1889 kreeg het zijn huidige aanzien en werd een architectonische eenheid bereikt met het ernaast gelegen raadhuis. Toen in 1894 de spaarbank van de stad Kolin werd opgericht, werd deze hier ondergebracht totdat in 1926, op een andere plaats op het marktplein, een ander pand werd betrokken. Sedertdien werd ook het aan de rechterzijde gelegen raadhuisgebouw volledig voor ambtelijke doeleinden gebruikt. De raadzaal

is op zichzelf al de moeite van het bezoeken waard. Deze dient eveneens als ontvangstruimte en ook worden hier huwelijken gesloten. Het raadhuis van Kolin is niet alleen een historisch en architectonisch waardevol gebouw, maar ook een represen-

Raadzaal. Deze zaal wordt ook gebruikt bij huwelijksvoltrekkingen.

Gids voor Vinkeveen en Waverveen

Van een van de leden van onze vereniging kreeg de redactie van de Proostkoerier een 'Gids voor Vinkeveen en Waverveen' uit 1933, een boekje dat door de toenmalige burgemeester G. E. Mühlradt van een voorwoord werd voorzien.

"Het verschijnen toch van een Gids voor de Gemeente Vinkeveen en Waverveen, begroet ik met ingenomenheid, temeer daar hierdoor meer algemeene bekendheid wordt gegeven aan een middelpunt van water- en hengelsport, waartoe de Vinkeveensche plassen zich bij uitstek lenen.

Voorts worden in onze Gemeente ook producten geteeld en verhandeld, welke hun afnemers vinden door heel het land en zelfs daarbuiten."

Het leek de redactie een leuk idee in de komende afleveringen van de Proostkoerier hoofdstukken of delen ervan met bijbehorende advertenties op te nemen.

In deze aflevering het hoofdstuk: Uit de Historie

H. VERHOEK
VINKEVEEN **TELEFOON 17**

AUTOBUSDIENST
MIJDRECHT - WILNIS - VINKEVEEN
TER AA - UTRECHT
Standplaats Utrecht: Autobusstation No. 3

▼

Rijwielen, Motoren en Onderdeelen
Vakkundige Reparatie

▼

Autobussen voor gelegenheden beschikbaar

▼

Officieele Ford Service-Station

▼

AUTO-GARAGE

Uit de Historie

Wanneer wij in deze Gids een en ander willen meededen uit de geschiedenis van Vinkeveen en Waverveen, dan moeten we allereerst opmerken, dat we ons slechts tot enkele bijzonderheden moeten beperken. Voor een gids is deze stof natuurlijk te omvattend, om ook maar eenigszins volledig te zijn.

Het ontstaan der gemeente moet naar alle waarschijnlijkheid gezocht worden omstreeks 1100, toen enkele personen naar deze veenlanden zijn getrokken om er turf te steken. waarna deze nederzetting, bij het welslagen daarvan, zich geleidelijk heeft uitgebreid. Overigens kan er over de vroegste geschiedenis weinig met zekerheid gezegd worden.

Omstreeks 1700 vinden wij hier de ambachtsheerlijkheid Waverveen en de vrije heerlijkheid Waveren, Botshol en en Ruigewilnisse, beide behorende tot Amstelland in het gewest Holland en de gerechten Demmerik en Vinkeveen, behorende tot Utrecht.

In de Fransche tijd ($\pm$ 1812) werden de heerlijkheden afgeschaft, en werden hiervan twee gemeenten gevormd, Waverveen en Vinkeveen.

In 1840 werden deze gemeenten tot ééne samengevoegd. Vinkeveen en Waverveen, daar de gemeente Waverveen niet meer zelfstandig kon bestaan.

Wat de ligging der ambachtsheerlijkheid Waverveen betreft, deze grensde ten W. en Z. aan de provincie Utrecht (zij behoorde toen nog tot Holland, waarvan de provinciegrenspalen nog te zien zijn in het Achterbosch en bij Liefkenshoek), ten O. aan de vrije heerlijkheid Waveren, Botshol en Ruigewilnisse, ten N. aan de rivieren de Amstel en de Waver. Tot Waverveen behoorde ook het district Strooknes, met een groote schutsluis aan het einde van een vaart, de Bijleveld, gelegen. Er waren drie polders, de Gemeene of Bijleveldsche polder, de Hollandsche polder en de Zuwe, welke laatste $\pm$ 1790 door een stoommachine werd uitgepompt en drooggemaakt.

De naam is afgeleid van de rivier de Waver, en het vele veen ter plaatse.

De huizen stonden langs een smalle weg, de Veendijk, en waren in 1632 85 in getal, in 1790 nog 58. Het telde toen 240 inwoners, waarvan er 110 de gereformeerde godsdienst beleden, de overigen waren bijna allen Roomsche Katholiek.

Het wapen van Waverveen is een rood schild, waarover een zwarte balk loopt, waarin weer twee witte kruisen.

Men trof er voorts een Gereformeerde Kerk, in 1755 gebouwd; dit was reeds de derde kerk. De eerste werd gebouwd in 1592. welke in 1697 bouwvallig was geworden;

Hôtel Bon „Visch- en Vaarlust“

Gunstig gelegen aan de Sluis

Verhuring van Roeibootjes
en Zeilboot

Verkrijbaar Aasvisch

Berging voor Kano's

Rijwielstalling

Slaapgelegenheid

Amstel Bieren

Prima consumptie

Billijke prijzen

toen werd een ander, reeds bestaand gebouw tot kerk ingericht, die men wederom in 1753 wegens verzakking moest ontruimen.

Deze kerk was gemeenschappelijk voor Waverveen en Waveren, enz.

Verveeners moesten voor iedere ploeg volk, die zij te werk stelden van 50 ct. tot een gulden betalen, welke ten goede kwamen aan de algemeene armen, zoowel van de Katholieken als van de Gereformeerden. Voorts waren de inkomsten van een tol aan de Bijleveldsche brug, hetwelk alles te samen ongeveer f 600.— 's jaars opbracht.

Verscheidene ambachtsheeren hebben deze heerlijkheid achtereenvolgens in bezit gehad. De polders werden bestuurd door den Schout, Poldermeesters en Hoofd-ingelanden, vijf in getal.

De middelen van bestaan werden gevonden voornamelijk in het veenbaggeren, maar ook wel in de visscherij en de daarmee gepaard gaande bereiding van vischwant. De turf werd grootendeels in Amsterdam verkocht, waarheen men ze 's winters bij sterk ijs wel per slede bracht.

Wat het reizen betrof, was er Zondags en Donderdags een veerschuitdienst op Amsterdam, waar aan het Rokin de aanlegplaats was. Ook Vinkeveen had een dergelijke veerschuitdienst, welke Zondags Waverveen passeerde, en des Maandags terugkeerde.

Uit de historie halen wij nog aan, dat de Franschen in 1672, nadat zij Utrecht hadden bezet, over de Geuzensloot in Vinkeveen aankwamen en vandaar op Waverveen en Waveren-Botshol aantrokken. Ook over Breukelen kwam een troep Franschen, vierhonderd in getal, die zich in Demmerik splitsten, één gedeelte ging door Vinkeveen, een ander over Mijdrecht naar Waverveen c.s., welke plaats nu van twee zijden werd aangevallen. De gemaakte buit werd naar de Heul gebracht en vandaar door de Nieuwersluis naar Utrecht gevoerd.

Wat de oorsprong der namen Botshol en Ruigewilnisse betreft, is niets met zekerheid te zeggen. Wel staat vast dat de familie Oetgens een oud en aanzienlijk geslacht, ongeveer twee eeuwen, Heeren dezer Ambachten zijn geweest.

In de Ruigewilnisse, thans het Achterbosch waren toentertijd twee meren, waarvan het grootste het Galgmeer heette.

De heerlijkheid Waveren, Botshol enz. bestond uit twee polders, de Zuider- en Noorderpolder. In 1612 bestond het dorp uit 46 huizen, in 1732 aangegroeid tot 80. Er woonden toen 430 menschen, waarvan er 160 de Gereformeerde godsdienst beleden, en de overigen de Roomsche Katholieke.

Het wapen van Waveren enz. bestond uit een goud veld met twee roode balken, waarop resp. drie en twee witte, schuine ruiten.

Stond in Waverveen de gemeenschappelijke Gereformeerde

Kerk, hier In het Achterbosch stond de gemeenschappelijke Katholieke Kerk. Ook de Katholieken van Vinkeveen en Demmerik gingen hier ter kerke. Het gezamenlijk getal communicanten bedroeg 950 a 1000, welk getal in de baggertijd met minstens 3 a 400 personen vermeerderde. Hieruit blijkt dus wel. dat veel werkvolk van andere plaatsen kwam. (Duitschers).

Onder Ruigewilnisse stond, evenals in Waverveen een School voor de kinderen van beide gezindten. De voornaamste bron van inkomsten was ook hier de veenderij. In de Noorderpolder waren bij het Achterbosch nog zes groote boerderijen waar boter gemaakt werd, die in Amsterdam werd verkocht, evenals de karnemelk.

Het reizen ging met de Vinkeveensche of de Rijke-Waversche veerschuit. Verdere bijzonderheden zijn er, vooral ook wat betreft Vinkeveen en Demmerik, op historisch gebied niet bekend, **daar** vele gegevens over de laatstgenoemde gerechten, in een archief bijeengebracht, zijn verloren gegaan bij een brand, welke het archief mede verwoestte. We kunnen nog vermelden, dat" de polder Groot-Mijdrecht ± 1875 werd droog gemaakt, en dat ca. 1850 met uitvenen van de Vinkeveener en Proostdijer polder werd begonnen, waar men nog wel eenige tientallen van jaren werk zal hebben, alvorens er de laatste turf zal zijn gestoken !

VINKEVEENSCH E P L A S S E N
G E S C H I K T V O O R K A N O V A R E N
— H U R E N V A N B O O T E N E N K A N O ' S —
Zomer- en Winterbergplaats voor alle vaartuigen
H. Th. S C H O C K M A N
G R O E N L A N D S C H E K A D E 6 2 7   V I N K E V E E N
T E L E F . 2 3   B A A M B R U G G E

uit: *Gids voor Vinkeveen en Waverveen*, bh. 3 t/m 9.

Doktersdeclaratie uit 1929

Om een idee te geven van de dokters-honoraria in 1929 drukken wij hierbij een declaratie af van de Mijdrechtse arts J. Baart De La Faille.

Wanneer iemand was overleden die geen eigen huisarts had, bijvoorbeeld omdat hij of zij het niet kon betalen, niet verzekerd was of van elders afkomstig was, werd de gemeente-arts ingeschakeld. Dit was kennelijk het geval bij Cornelia Groen in 't Woud bij wie dokter Baart De La Faille de doodsoorzaak moest vaststellen.

De declaratie bedroeg f 1,50.

Het maken van een declaratie kost tegenwoordig al meer!

Bijlage der rekening no. 220

No. 314
DIENST 1929

AFDEELING I
HOOFDSTUK II
PARAGRAAF
VOLGNUMMER 60
VAN DE BEGROETING.

GEMEENTE **MIJDRICHT.** PROVINCIE **UTRECHT.**

BEVELSCHRIFT VAN BETALING.

De ontvanger der gemeente Mijdrecht zal betalen aan J. Baart de la Faille arts
alhier
wegens kosten van doodsoorzaak

de som van een gulden vijftig cent

ZEGGE f 1.50

Dit bevelschrift wordt, mits behoorlijk voor voldaan geteekend en van de vereischte bescheiden voorzien, in de rekening over het jaar 1929 geleden.

VOLDAAN, 26 Jan 1929 MIJDRECHT, Februari 1929
J. Baart de la Faille Burgemeester en wethouders,
P. Smos . burgemeester.
J. Prugel . wethouder.

Dienst 1929.

Mijdrecht, Januari 1929

De Heer gemeente Mijdrecht Debt
aan **J. BAART DE LA FAILLE Jr., Arts**

POSTGIRO 14557.

Wegens medische handige behandeling en geleverde medicijnen verhandstoffen in het halfjaar Januari 1929
aan Cornelia Groen in 't Woud.

een gulden vijftig cent.
J. Baart de la Faille

f 1.50